Posudek vedoucí diplomové práce:

Sylva Vltavská, El Retorno Canario de Venezuela: El Caso de la Gomera (1940 – 2000), SIAS FF UK, Praha 2017, 111 s. rkp včetně příloh

Ve své diplomové práci se Sylva Vltavská zaměřila na velmi aktuální problematiku: migrační pohyby mezi Evropou a Amerikou v moderní době. Konkrétně se pak zaměřila na případovou studii migrací mezi ostrovem La Gomera, jedním z Kanárských ostrovů, a Venezuelou. Důležité ale je, že nesledovala jen odchody do Venezuely v posledním přibližně půlstoletí, ale také návraty migrantů na domovský ostrov. Zatímco vystěhovalectví z Evropy do zámoří v moderní době je fenoménem hojně studovaným, jak v dlouhé časové perspektivě, tak v podobě dílčích studií, návratové migraci se zdaleka takové pozornosti neodstává. Přitom je mnohdy právě návrat úspěšných či neúspěšných migrantů zdrojem informací, podnětem pro další migrační vlny i socio-kulturního sebeuvědomování tváří v tvář náhle rozšířenému světu, nemluvě o ekonomickém a personálním transatlantickém propojení, které se díky obousměrným migracím výrazně zintenzivňuje.

I proto je předložená diplomová práce cenná, tím spíše, že vychází z vlastního terénního výzkumu diplomantky v podobě strukturovaných rozhovorů s navrátivšími se migranty. Vzhledem k tomu, že výsledkem měla být diplomová práce, se jednalo o výzkum omezený co do času a rozsahu a ani počet zpovídaných osob nebyl příliš velký. Přesto se autorce podařilo získat mnoho zajímavých informací, které sice nepředstavují zásadní průlomy do existujícího stavu poznání, v dílčích momentech ale buď zajímavým způsobem potvrzují, nebo kontradikují závěry sekundární literatury. Týká se to jak okolností pobytu v zámoří a návratu, ale – především, tato část je asi nejzajímavější – okolnostem samotného odchodu z domova. Zvláštní důraz je zde kladen na genderový rozměr (motivace a okolnosti vystěhování u mužů vs. žen) a také na téma proměny domovského ostrova z perspektivy navrátivších se migrantů.

Autorka se svého úkolu zhostila velmi poctivě. Nebála se přiznat, že se některé její výchozí hypotézy nepotvrdily (zejména co se týká předpokládaného „kulturního šoku“ při příjezdu do Ameriky, případně při návratu na Kanárské ostrovy) a že byla nucena modifikovat jak zaměření rozhovorů, tak celou plánovanou strukturu své práce. Oceňuji také velmi pečlivou identifikaci zpovídaných osob a charakteristiku prostředí, v němž se výzkum odehrával – zde se pozitivně projevily již dříve realizované výzkumy a velmi dobrá znalost místních podmínek.

Tak, jak svou studii pojala, práce Sylvy Volákoví dobře zapadá do aktuálního progresivního trendu tzv. memory studies/estudios de memoria, hojně zastoupeného v latinskoamerické historické produkci. Nicméně je třeba říci, že diplomatka ke zpracování tématu přistoupila velmi prakticky. Přestože se obeznámila s nejdůležitějšími pojmy z oblasti studia migrací i se základy metody orální historie, celkově je zřejmé, že jejím cílem bylo především shromáždit alespoň relativně „tvrdá“ data ke konkrétnímu tématu (návratových) migrací týkajících se ostrova La Gomera, nikoli budovat teoretické konstrukce. Také seznam literatury, jakkoli relativně rozsáhlý, obsahuje především konkrétnímu texty k vystěhovalectví z Kanárských ostrovů/Gomery, případně k moderním dějinám Venezuely, spíše než teoretické práce týkající se migrací obecně, identit nebo kolektivní paměti. Toto konstatování ovšem není míněno jako výtka. Diplomantka zvolila svůj přístup a následně se ho konzistentně držela.

Výhradu bych naopak měla k určitému nedostatku syntézy zjištěných poznatků a jejich zhodnocení na úkor relativně dlouhých výňatků z výpovědí respondentů. Záměrem očividně bylo nechat tyto historické aktéry „mluvit samy za sebe“ a do jejich vlastního pohledu neintervenovat (a pravdou je, že se mnohdy jedná o velmi zajímavá svědectví). Ale vzhledem k tomu, že cílem diplomové práce vždy má být interpretace faktů, které autor shromáždil, uvítala bych v tomto směru větší explicitnost a jednoznačnější zaujetí postoje ke sdělovaným informacím.

Diplomová práce je psána ve španělštině, takže může být využita i badateli v zahraničí. Zároveň tak podává svědectví o intelektuální odvaze autorky, nabízející své závěry mezinárodní badatelské komunitě k využití i ke kritice. Pokud mohu posoudit, je psána kultivovaně a bez výraznějších stylistických nebo pravopisných nedostatků. Jednotlivé kapitoly a podkapitoly na sebe logicky navazují. Použité zdroje, jak tištěné, tak získané výzkumem, jsou řádně citovány.

Navzdory drobným výhradám tak lze konstatovat, že diplomová práce Sylvy Vltavské splnila požadavky na samostatnou, na vlastním výzkumu založenou studii, která přinesla konkrétní a pro další bádání využitelné výsledky. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení výborně.

Praha, 11. ledna 2018

Doc. Markéta Křížová, Ph.D.
Středisko ibero-amerických studií FF UK